KORT OVERZICHT VAN DE EXPLOITATIE VAN DEN RIJKS- TELEGRAAF OVER 1881.

Dezer dagen verschenen: Verslagen aan den Koning betreffende de dienst der Posterijen, der Rijks-Postspaarbanken en der Telegrafen in Nederland in 1881, gedrukt te 's Gravenhage bij van Weelden en Mingelen. Uit het gedeelte over de Telegrafen ontleenen wij het volgende:

Het Rijkstelegraafnet bestond op 1 Januarij 1882 uit 3943.1 kilometer telegraaflijn en 14373.2 kilometer telegraafdraad; alzoo uit 121.8 kilometer lijn en 556.2 kilometer draad meer, dan op 1 Januarij 1881. Van de 3943.1 kilometer telegraaflijn liepen 2320 kilometer langs spoorwegen en de overigen langs andere wegen en kanalen.

In 1881 zijn de volgende nieuwe lijnen aangelegd:

met twee draden

- van het spoorwegstation Elburg naar de stad Elburg;
- „ Schijndel naar St. Oedenrode;
- „ Raamsdonk naar Waspik;
- „ het Loo naar Epe;
- „ de Balkbrug aan de Dedemvaart naar Ommen.

met één draad

- van Beverwijk naar Wijk-aan-Zee;
- „ Monster naar Loosduinen;
- „ Purmerend naar IJpendam;
- „ Sneek naar IJlst;
- „ Grouw naar Rauwerd;
- „ Workum naar Koudum;
- „ Alblasserdam naar Kinderdijk.

Nieuwe draden werden gespannen langs de bestaande geleidingen:

- één van Amsterdam naar Nijmegen;
- „ „ „ naar Geldermalsen;
- „ „ „ naar Leiden;

één van Rotterdam naar Utrecht;
 „ „ IJmuiden naar Velsen;
 „ „ Monster naar 's Gravezande;
 „ „ 's Gravenhage naar Voorburg;
 „ „ het Rijkstelegraafkantoor te Zantvoort naar het
 spoorwegstation aldaar.

De aangelegde nieuwe lijnen dienen ter verbinding van de in 1881 geopende nieuwe rijkstelegraafkantoren. Daar de kantoorgebouwen te Waspik, Koudum en Kinderdijk niet gereed waren in 1881, zijn deze kantoren niet in dienst gesteld.

De nieuwe draden zijn gespannen ter verbetering der telegrafische gemeenschap; tevens zijn de lijnen langs de straatwegen verplaatst naar de nieuwe spoorwegen Nijmegen—'s Hertogenbosch—Tilburg en Haarlem—Zandvoort.

Rijkstelegraafkantoren zijn in 1881 geopend op:

1 Januarij te Nijverdal;
 15 Februarij te Cocksdoorp, eiland Texel;
 1 Mei te Ootmarsum;
 15 Junij te Elburg;
 20 Junij te Weteringen;
 1 Augustus te Loosduinen;
 1 October te St. Oedenrode;
 10 October te Epe;
 10 October te IJpendam;
 15 November te Ommen;
 1 December te IJlst;
 21 December te Rauwerd.

Van sommigen dezer kantoren was de geleiding reeds in een vorig jaar aangelegd.

Onder de hierboven genoemde kantoren zijn die te Cocksdoorp, Loosduinen, IJpendam, IJlst en Rauwerd, overeenkomstig het Kon. besluit van 25 April 1881 (Staatsblad no 52), ingerigt tot het overbrengen van telegrammen door middel van den telephoon. Door bijzondere telegraafondernemingen zijn kantoren voor het algemeen verkeer opengesteld:

door den concessionaris van den bijzonderen telegraaf van St. Maartensdijk naar St. Annaland, op 1 Januarij te St. Annaland;
 door de maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen op 1 Februarij te Heino, Nijverdal, Raalte en Wierden;
 door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij op 15 Mei te St. Maartensdijk en op 21 November te Heer Hugowaard;

door de Haarlem—Zandvoort Spoorwegmaatschappij te Haarlem, Overveen en Zandvoort, volgens bl. 6 van het Verslag op 2 Julij; uit bl. 73 zou men kunnen opmaken, dat zulks 1 Julij moet zijn.

Op 31 December 1881 bedroeg alzoo het aantal telegraafkantoren in Nederland 418, waarvan 203 rijkskantoren en 215 kantoren van bijzondere ondernemingen.

Onder de 203 rijkstelegraafkantoren waren er 132 met vereenigde post- en telegraafdienst, tegen 123 in 1880. Van deze 132 kantoren zijn 102 post- en telegraafkantoren, en 30 telegraaf- en hulpkantoren.

Op 20 Junij 1881 werd een hulpkantoor geopend in de Boekhorstraat te 's Gravenhage, zoodat den 31ⁿ December 1881 er 22 hulpkantoren waren, als 11 te Amsterdam, 2 te Arnhem, 4 te 's Gravenhage, 1 te Groningen, 1 te Leeuwarden, 2 te Rotterdam en 1 te Utrecht. Slechts op 7 van deze hulpkantoren is de telegraafdienst met die der posterijen vereenigd; voor het gemak van het publiek is het zeer wenschelijk, dat deze vereeniging van dienst op meer hulpkantoren geschiede.

Tijdelijk zijn telegraafkantoren geopend geweest te Zandvoort, Soestdijk, Wijk aan Zee, in het badhuis te Scheveningen, in het kamp bij Millingen en bij Zoist en in de renbaan te Bussum. Voor de buitengewone riviercorrespondentie zijn ook eenige kantoren tijdelijk in dienst geweest.

Van de 203 rijkstelegraafkantoren hadden op 1 Januarij 1882 :

- 3 dag- en nachtdienst;
- 13 verlengde dagdienst;
- 16 gewone dag- en zondagsdienst;
- 48 gewone dag- en beperkte zondagsdienst;
- 123 beperkte dagdienst.

Reeds in vroegere verslagen wezen wij er op, dat de directie van den Rijkstelegraaf alleen gewaagde van den telefoon van Siemens en Halske, hoewel de telefoon van Bell veel beter is en door de bijzondere maatschappijen te Amsterdam en op andere plaatsen sinds gebezigd wordt. Thans komt de directie van den Rijkstelegraaf in het Verslag mededeelen, dat zij verschillende telefoonstelsels beproefd heeft; zij wil evenwel nog niet erkennen, dat zij gedwaald heeft, maar zegt: „Afgaande op de ontvangen mededeelingen schijnen de ambtenaren in het algemeen de voorkeur te geven aan het stelsel Bell-Blake, waarin een microfoon volgens Blake als overbrenger en de gewone Bell-telefoon als ontvanger worden gebezigd.”

Den 28ⁿ Junij 1881 werd een nieuw lokaal op de Beurs te Amsterdam in gebruik genomen, waardoor een regtstreeksche correspondentie tusschen genoemde Beurs en de voornaamste beurzen in het buitenland tot stand kon komen. Dat deze verbinding van aanbelang is, blijkt als men weet, dat van 28 Junij tot 31 December 1881 zijn gewisseld tusschen de Beurs te Amsterdam en Parijs 9,390, Brussel 25,295, Berlijn 44,033, Frankfort a/M. 2,997 en Londen 15,794 telegrammen.

Op voorstel van den hoofddirecteur van het Koninklijk Meteorologisch Instituut te Utrecht werd, met ingang van 15 November 1881, een wijziging gebragt in de overseining der weerkundige waarnemingen, doordien te Amsterdam een filiaal-afdeeling van het Instituut is opgericht. Deze filiaal-afdeeling trekt uit de ontvangen opgaven algemeene overzigten voor het binnenland, die driemaal daags, des morgens, des namiddags en des avonds, geseind worden naar de telegraafkantoren te Arnhem, Brouwershaven, Delfzijl, 's Gravenhage, Groningen, Harlingen, Helvoet, IJmuiden, Kampen, Lemmer, Middelburg, Nieuwediep, Rotterdam, Vlissingen, Wageningen, Zierikzee en Zwolle, waar ze worden afgeleverd aan de redactien van dagbladen of aan den persoon, daartoe door of van wege genoemd Instituut aangewezen.

Nieuwe gebouwen voor de telegraafdienst zijn gesticht of bestaande verbeterd te Wateringen, Wageningen, Neuzen, Gouda, Breda, Vlissingen enz.

In 1881 werden verkocht 138,708 telegram-zegels, zijnde een geldswaarde van f 22,136.12⁵, tegen 162,892 stuks en een geldswaarde van f 24,172.64 in 1880. Het Verslag zegt: „kennelijk neemt dus gebruik van telegramzegels af.” Het omgekeerde zou ons verwonderen; de directie van den Rijks telegraaf laat niet toe, dat telegrammen met postzegls worden gefrankeerd, het publiek is daardoor verplicht afzonderlijke frankeerzegels voor telegrammen er op na te houden. Men behoorde voor het gemak van het publiek te bepalen, dat telegrammen, even als brieven, met gewone postzegels kunnen gefrankeerd worden.

Aan een groot getal personen werd concessie verleend tot den aanleg en het gebruik van particuliere telegraaflijnen, die meestal voor de telefoondienst werden ingerigt. Voorwaarden werden vastgesteld tot telegrafische aansluiting van gebouwen, aan bijzondere personen of maatschappijen toebehoorende, met eenig rijks-telegraafkantoor.

Te Culenborg, Epe, Lekkerkerk, St. Maartensdijk, Maassluis,

Nijverdal, St. Oedenrode, Ommen en Ootmarsum kwam de vereniging der post- en telegraafdienst onder beheer van één ambtenaar tot stand.

Het personeel van den Rijkstelegraaf bestond op 1 Januarij 1882 uit:

1	hoofddirecteur, chef der afdeeling;	} Bij de afdeeling
Telegrafie
van het
Departement.
2	inspecteurs, chefs der beide onderafdeelingen;	
1	hoofdcommies;	
3	commiezen;	
5	adjunct-commiezen;	
4	geëmploijeerden en bedienden;	
9	lijninspecteurs;	
187	directeuren van kantoren, waaronder 48 postambtenaren, tevens met het beheer van een rijkstelegraafkantoor belast;	
45	onderdirecteuren;	
430	telegrafisten, waaronder één vrouwelijke;	
156	klerken, waaronder 8 vrouwelijke;	
13	adsistenten, waaronder 5 vrouwelijke;	
26	leerlingen-telegrafist, waaronder één vrouwelijke;	
15	opzigters;	
1	aspirant-opzigter;	
19	lijnwachters;	
1	tijdelijke lijnwachter;	
2	tijdelijke klerken;	
18	werklieden en bedienden aan de herstellingswerkplaats;	
521	bestellers aan de kantoren, waaronder 291 brieven- en telegrambestellers;	
1	conciërge aan het kantoor te Rotterdam;	

Het grootste personeel is op de volgende kantoren:

Amsterdam met 263 telegraaf-beambten, 78 bestellers.

Rotterdam	"	131	"	"	28	"
's Gravenhage	"	38	"	"	12	"
Arnhem	"	22	"	"	7	"
Utrecht	"	22	"	"	10	"
Groningen	"	19	"	"	5	"
Leeuwarden	"	15	"	"	5	"

Het geheel aantal betaalde berigten bedroeg in 1881 een aantal van 3,251,653 stuks tegen 3,082,717 stuks in 1880, alzoo een vermeerdering van 168,936 stuks.

Het aantal binnenlandsche berigten beliep 1,972,158 in 1881, tegen 1,915,349 in 1880, alzoo 56,809 meer.

Het aantal buitenlandsche berigten bedroeg 1,057,697 in 1881, tegen 978,336 in 1880, alzoo meer 79,361; ongeveer 50,000 stuks dezer vermeerdering werden over de Belgische lijnen verzonden.

Het aantal doorgezonden berigten bedroeg 221,798 stuks in 1881, tegen 189,032 in 1880, dus een vermeerdering van 32,766, hoofdzakelijk tengevolge van de berigten over Nederland, tusschen Duitschland en Engeland gewisseld. De kantoren, waar de meeste telegrammen werden ontvangen, verzonden en overgenomen, waren:

	telegrammen.	
Amsterdam	2,496,674	en een onzuivere opbrengst van f 740,000
Rotterdam	1,040,766	" " " " " - 351,000
's Gravenhage	292,533	" " " " " - 103,000
Utrecht	198,451	" " " " " - 29,000
Arnhem	189,326	" " " " " - 21,000
Groningen	183,639	" " " " " - 28,000
Leeuwarden	120,792	" " " " " - 15,000
's Hertogenbosch	91,981	" " " " " - 12,000
Dordrecht	90,937	" " " " " - 21,000
Zwolle	81,850	" " " " " - 12,000

Op 100 gewisselde telegrammen werden gevonden: 1880. 1881.

Binnenlandsche telegrammen 62 61

Telegrammen door Nederlandsche kantoren met het
buitenland gewisseld 32 32

Doorgezonden telegrammen. 6 7

Bij vergelijking van het verkeer van 1881 met dat van 1880
blijkt van de volgende toeneming ten honderd:

Binnenlandsch verkeer. 3 pCt.

Verkeer van Nederland met en over Belgie 16 "

" " " " " " Duitschland . . 4 "

" " " " " " Groot-Brittanie . 6 "

" via Nederland tusschen Groot-Brittanie en
Duitschland 18 "

Het geheele verkeer te zamen genomen 6 "

Onder de 1,972,158 binnenl. berigten in 1881 overgebragt, waren er:

47,380	van	2	tot	5	woorden;
526,306	"	6	"	10	"
649,449	"	11	"	15	"
384,357	"	16	"	20	"
253,418	"	21	"	30	"
61,553	"	31	"	40	"
20,799	"	41	"	50	"
28,896	"	boven	50		"

Van honderd bij rijkstelegraafkantoren aangeboden binnenlandsche telegrammen handelden over:

	1880	1881
Regeringszaken	0.11	0.10
Effecten	7.69	8.60
Handel en scheepvaart . . .	53.72	51.93
Dagbladnieuws	3.15	3.19
Gemengde onderwerpen . . .	35.33	36.18

Evenmin als in vorige jaarverslagen is een dergelijke verdeeling voor de *buitenlandsche* telegrammen opgegeven, hoewel deze noodig is, ter beoordeeling der doelmatigheid eener tariefswijziging met het buitenland.

Het aantal <i>dringende</i> berigten bedroeg:	1880	1881
In het binnenlandsch verkeer .	20,682	30,393
In het buitenlandsch verkeer .	48,720	69,951

Telegrafische *postwissels* werden verzonden:

Binnenlandsch verkeer:	1880	1881
Binnenlandsche postwissels . .	6,680 st.	7,190 st.
Gezamenlijk bedrag	f 530,962	f 600,014
Buitenlandsch verkeer:		
Belgische postwissels	446 st.	617 st.
Zwitserse postwissels	15 "	20 "
Gezamenlijk bedrag	f 39,376	f 65,921

Dooreengenomen was de opbrengst van een telegram, gewisseld:

	1880	1881
Tusschen twee binnenlandsche kantoren.	0.30	0.30
Met en over Belgie	0.44	0.42
" " " Duitschland	0.38	0.37
" " " Groot-Brittanje en Ierland	0.35	0.36
tusschen buitenl. kantoren via Nederland.	0.27	0.25
De kosten per telegram beliepen . .	0.45	0.44

De geheele opbrengst van den Rijkstelegraaf bedroeg f 1,023,621 f 1,083,190

De totale uitgaven - 1,467,902 - 1,492,488

De kosten van personeel en materieel

voor de exploitatie, onderhoud van lijnen

en kantoren - 1,376,717 - 1,416,734

(De laatstgenoemde kosten zijn een gedeelte der totale uitgaven, hierboven vermeld; onder die totale uitgaven, zijn ook begrepen de kosten van nieuwe lijnen, enz. Tusschen de cijfers over 1880, in dit opstel voorkomende, en die vermeld in den vorigen jaar-

gang van dit tijdschrift op bl. 1149 is verschil, omdat toen de dienst over 1880 nog niet definitief was afgesloten, evenmin als zulks nu over 1881 is geschied.)

Ten einde de steeds toenemende uitgaven beter te kunnen beoordeelen, behoorden de kosten voor personeel en materieel meer te worden gesplitst.

De opbrengst in 1881 van het binnenlandsch verkeer is geraamd op *f* 585,302; van het verkeer met België op *f* 152,187; met Duitschland op *f* 154,733; met Groot-Brittanie en Ierland op *f* 98,107; van de doorgezonden berigten op *f* 55,747. Deze sommen moeten nog met enkele vermeerderd worden, zooals met *f* 12,799, voor hetgeen door de gemeenten is gestort tot aanvulling der opbrengst van kantoren tot het bedrag der doorlopende kosten; met *f* 394 voor oningewisselde antwoordbewijzen; met *f* 3,530 voor het bedrag der ontvangen gelden wegens het regt voor het gebruik van adressen in overeengekomen of in verkorten vorm, enz.

Vergelijkt men voor 1880 en 1881 alleen de opbrengst en de exploitatie-kosten (de kosten van aanleg van nieuwe lijnen buiten rekening latende), dan blijkt dat in ronde sommen de ontvangsten in 1881 *f* 59,600 hooger waren dan in 1880, maar dat de exploitatie-kosten *f* 40,000 zijn gestegen. Wanneer men van de exploitatie-kosten de opbrengst aftrekt, dan ziet men, dat in ronde sommen op de exploitatie van den Rijkstelegraaf is verloren in 1880 de som van *f* 333,100 en in 1881 van *f* 333,500. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat bij deze berekening niet in aanmerking zijn genomen de gelden voor den aanleg van nieuwe lijnen, de intrest over verlopen jaren, enz.

Het aantal betaalde telegrammen, door de bijzondere maatschappijen behandeld, dus de dienstberigten buiten rekening gelaten, bedroeg:

	1880.	1881.
Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij	67,066	68,427
Rotterdamsche Telegraafmaatschappij	95,150	92,676
Nederlandsche Rijnspoorwegmaatschappij	48,219	50,893
Société du Grand Central Belge	7,224	5,728
Nederlandsche Centraalspoorwegmaatschappij	7,296	6,929
Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen	107,524	116,178
Noordbrabantsch-Duitsche Spoorwegmaatschappij	7,642	7,376
Spoorweg-maatschappij Gent—Neuzen	1,629	1,872
Spoorwegmaatschappij Mechelen Neuzen	866	799
Amsterdamsche Kanaalmaatschappij	13,735	14,111
Bijzondere telegraaf Blokzijl—Vollenhoven	2,315	2,127
Bijzondere telegraaf Blokzijl—Kuijre	1,402	1,374
Links Rheinische spoorweg	577	499
Bijzondere telegraaf St. Maartensdijk—St. Annaland		2,102
Haarlem—Zandvoort Spoorwegmaatschappij		2,466

In 1881 werd te Parijs gehouden een *Congrès International des électriciens* en eene *Exposition internationale d'électricité*. Van deze twee belangrijke zaken wordt in het Verslag geen melding gemaakt. Naar de Exposition zijn op kosten van den Staat gezonden een lijninspecteur en een opzigter; deze ambtenaren zijn geruimen tijd te Parijs geweest. Meermalen zijn rijkstelegraaf-ambtenaren naar het buitenland gezonden, ten einde den toestand der telegrafie aldaar op te nemen, en na te gaan, wat er voor Nederland belangrijks was. In den regel werd door deze ambtenaren een verslag uitgebragt en door het Ministerie publiek gemaakt, opdat de andere ambtenaren ook de vruchten van hun onderzoek zouden kunnen plukken. Tot nu toe hebben wij vergeefs op de openbaarmaking van zulk een verslag gewacht. Wij vonden het geen gelukkig besluit, om naar een tentoonstelling een der jongste opzigtters te zenden; zou de dienst niet beter gebaat zijn, door naar zulk een tentoonstelling een ambtenaar te sturen, die een rijpe ondervinding achter zich heeft, en daardoor in staat is om te beoordeelen, wat in de praktijk al dan niet aanbevelenswaardig is?

Op bl. 1153 van den vorigen jaargang van dit tijdschrift is melding gemaakt van de memorie van antwoord der regeering op Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor 1882. Bij de behandeling van datzelfde Hoofdstuk in de Eerste Kamer werd gewezen op de benoeming van een jong mensch, zoon van een hoofd-ambtenaar, tot opzigter van den Rijkstelegraaf, zonder het examen te hebben afgelegd, vastgesteld bij besluit van den Minister van Waterstaat van 18 November 1878 n° 56. Na zijne benoeming was de nieuw aangestelde naar Dresden vertrokken, waar hij aan het Polytechnicum den specialen cursus voor telegrafie bijwoonde, terwijl hij daarna de colleges op de Polytechnische school te Delft had gevolgd; gedurende al dien tijd had genoemde ambtenaar zijn rijkstractement behouden, zonder natuurlijk iets noemenswaardig in dienst van den Rijkstelegraaf te kunnen verrigten.

Wat die vroegtijdige benoeming tot 's lands dienst, met eerst daarop gevolgde bekwaming betreft, verwijzen wij naar het Verslag van de zitting der Eerste Kamer op 28 Januarij 1882, waarin die zaak door den Heer Stork met den minister werd besproken. (Hand: p. 188.)

Ofschoon de Minister antwoordde dat er geen organiek besluit bestaat, hetwelk een voorafgaand examen verplichtend stelt, en de Minister dus vrij is in zijne benoemingen, is de qualificatie van *be gunstiging* hier niet wel te ontgaan, — de benoeming had eerst

na de vermelde technische opleiding moeten geschieden, terwijl thans uit de erkende feiten genoegzaam bleek, dat gedurende dien tijd de dienst waartoe de rijks-ambtenaar was benoemd, niet kon worden vervuld.

Het is te betreuren dat door dit voorval aanleiding werd gegeven, dat in de Eerste Kamer van gepleegde *onregelmatigheden* en *misbruiken* kon worden gesproken.

De vereeniging van het bestuur der posterijen en der telegrafen, is eene zaak waarop wij dikwijls hebben gewezen, en die ons blijft toeschijnen dringend noodig te zijn. Thans worden de beambten benoemd, òf alleen voor den dienst der posterijen, òf alleen voor den dienst der telegrafen; daar in verschillende gemeenten de dienst der posterijen en telegrafen vereenigd is, moeten deze beambten later een examen afleggen, om met het beheer van zulk een vereenigd post- en telegraafkantoor belast te kunnen worden. Veel beter ware het, de beambten, bij hunne in dienst-treding, dadelijk aan te stellen voor de beide administratien gelijktijdig, dus als ambtenaren van de posterijen en telegrafen. Men kon hun dan een opleiding geven, waardoor zij voor beide administratien geschikt waren, en zou dan, beter dan thans, de geschiktste ambtenaren voor de vereenigde dienst kunnen uitkiezen. De promotien zouden ook beter plaats hebben. Thans geschiedt de promotie voor de ambtenaren der posterijen en de telegrafen ieder afzonderlijk voor een der beide dienstvakken. Heeft een benoeming voor een vereenigd post- en telegraafkantoor plaats, dan vervalt men soms in onbillijkheid. Daarenboven moeten de ambtenaren op laatstgenoemde kantoren bevelen opvolgen van de hooger geplaatste ambtenaren bij de posterijen en de telegrafie, welke bevelen soms zeer uiteenloopen en tot moeilijkheden aanleiding geven. Het belang van den dienst vordert, dat de ambtenaren van de posterijen en de telegrafen tot één corps onder één chef vereenigd worden. Moge men, zonder op persoonlijke consideratien te letten, eindelijk tot dien maatregel overgaan.

In den loop van 1882 is uitgekomen een werk: Wetten, besluiten, verdragen, reglementen, enz. betreffende de telegrafie in Nederland, bijeengebragt door W. C. P. van der Burgh, hoofdcommies bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid. 's Gravenhage, Gebroeders van Cleef. Dat lijvige boekdeel van bijna 900 bladzijden is het sterkste bewijs, hoe hoog noodig het is, om de verschillende voorschriften van den Rijkstelegraaf te herzien en te vereenvoudigen. Reeds uit de eerste bladzijden

blijkt, dat men bij de regeling van den Rijkstelegraaf willekeurig is te werk gegaan; bij Kon. Besl. van 28 Maart 1853, n° 62 (Staatsblad n° 18) is, de Raad van State gehoord, vastgesteld een voorloopig reglement voor het rekenplichtig beheer van den Rijkstelegraaf. Dit reglement evenwel is bijna geheel gewijzigd bij eenvoudige Koninklijke besluiten, zonder den Raad van State te hooren.

J. J. VAN KERKWIJK.